

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

Nyilt levél Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyzőhöz.

A konventi képviselők választásának kérdése, — ne méltóztassék megijedni — nem erről szándéksom írni, — mondom, a konventi képviselők választásának kérdése fejtegettetvén már régebben s hosszabban becses lapjában, többen azon erős érvet hozták fel a kérdéses képviselőknek az egyháztanácsok által leendő választása mellett, hogy az által ama testület sokkal inkább az ev. ref. egyház egyetemét fogja képviselni, sokkal inkább az egyetemes magyar ref. egyháznak lesz hű kinyomata, mintha csak az egyházkerületi gyűlések által választatik.

Az állításban van valami igaz. Hatodfélszáz egyház tanácsának majdnem 600 szavazata, csakugyan hűbb kifejezője például a tiszántuli nagy egyházkerület akaratának, mint 40—50 egyházkerületi képviselő közakarata, bárha e 40—50 egyén, ama hatodfélszáz kivonatának tekinthető. Sokan megtisztelőbbnek is tarthatják s méltán amabból nyerni meg a többséget, a bizalmat; bár az így nyert megtisztelés fényéből sokat levon, hogy a szavazók jó nagy része — ugyszólván sem jó, sem rossz oldalairól nem ismeri azt, akire szavaz, — míg az a 40—50 egyházkerületi „választó“ bizonyosan jól ismeri azt, kire szavazatát adja, kit bizalmával megtisztel.

Azonban nem e felett szándékozom én nagytiszteletűséggel véleményt nyilvánítani s nyilváníttatni. Én úgy vagyok meggyőződve, hogy a konventi képviselők választására vonatkozó zsinati törvények megszolgált pontjait lehet felfogni úgy is, hogy a képviselőket az egyházkerületi gyűlések választják, lehet felfogni úgy is, hogy választatják. Amint az egyházkerület most, a beadott indítvány felett határozand, az lesz a törvény; vagy marad a már hozott határozat s választ az egyházak tanácsa, vagy megváltoztatatik a határozat s választ az egyházkerület. Jogsértést ott, hol még jogot nem gyakoroltunk, nem látok.

Hanem látok én bizonyos jogsértést a szavazatok arányában. A szavazatok többsége nálunk tiszántul, hol

oly sok igen kicsiny és sok nagy népességű egyház van, voltaképen nem kifejezője a tiszántul lakó 800 ezer református lélek akaratának.*) Mert ime például, a 122 lelket számláló genci kis egyháznak, mely tisztességes megélhetést alig biztosíthat lelkészének, szavazata annyit ér, mint Hadházé, Nádudvaré vagy Fűzes-Gyarmaté, melyek 5—7000 lelket számlálnak, 8—10 belhivatalnokot tisztességesen díjaznak s körülbelől 1000 frtot fizetnek évenként az országos közalapra. Avagy, hogy lehessen az egyház vagy a többség kifejezésének tekinteni azt, midőn az alig 16 ezer lelket számláló, összesen 63 belhivatalnokot tartó máramaros-ugocsi egyházmegye leszavazza a 100 ezer lelket, 130 belhivatalnokot tartó s a közalapra — alig pár száz forint igénybe vételével majdnem 5000 frtot áldozó alsó-szabolcsi-hajduvidéki egyházmegyét.

Békés-bánát 164 ezer lelke s 250 körüli belhivatalnoka felényi szavazattal bír, mint Felső-szabolcs, mely 62 ezer lelket; s két szavazattal kevesebbet bír, mint a csak 20 ezer lelket számláló nagybányai egyházmegye.

Én ezt a dolgot, bármint vessék szememre, visszának tartom. Mert csakugyan nem lehet helyes az, hogy 120—200 lélek, mely minden lépten-nyomon az erősebbek támogatására szorul s bár elismerem, nagy áldozattal ad 155—176 frtos fizetést papjának (Lásd egyházkerületi jegyzőkönyv 1885. aug. 208. sz. 66. 95. számok) épen azon arányban szavaz, mintegy husz belhivatalnokot tartó, 22—23 ezer frtos évi költségvetéssel élő, 10—12 ezer lelket számláló — két papos egyház.

Minden félreértés kikerülése végett megjegyzem hogy jogcsorbitásra, ezen ügy szellőztetésénél egyáltalán nem gondolok. A legnagyobb véteknél tartanám sok küzdelmek közt vergődő, de az anyaegyház jogával bíró kis egyházakat szavazatuktól megfosztani. Nem. Hanem s én azt hiszem, hogy ezt azok az egyházak sem vennék rossz néven,

*) Máramaros, Bereg, Bánya, Szatmár, N.-Károly, Felső-szabolcs, Érmellék 240 ezernyi lélekkel már 350 szavazatot, tehát abszolút többséget ad ki. A majd 600 ezer lelket számláló, de csak 220 szavazatot sem képviselő többi megyékkel szemben.

hogya nagyobb egyházak több szavazattal birjanak, birjanak legalább annyi szavazattal, mint a hány behivatalnokot fizetnek vagy választanak, én egyáltalában nem tartanám ezt, sem elnyomásnak, sem jogcsorbitásnak.

A dolog lényege, mire főjegyző ur figyelmét felhívni kívánom, röviden tehát ez: szellőztesse meg ezt a kérdést becses lapjában. A főt. egyházkerület tagjai, kik illetékesek leendenek e tárgyban indítványt tenni, beszéljék meg e dolgot legközelebbi gyűlésünkön; adjanak be rá nézve indítványt s mondassék ki, hogy ezentul minden egyház szavazata annyinak számítatik, ahány behivatalnoka van.

A különbség csak az lesz, hogy 543 egyháztanács szavazata nem 567-et, hanem valami 1600—1700-at fog számítani s bizonyára biztosabb kifejezője lesz a többség, az egyházkerület 800 ezer lelke többségének.*)

Még egy dologra kívántam figyelmét felhívni nagytiszteletű urnak. Az esperesekre nevezetesen, kikkel a konventi most megjelent három vagy négy szabályjavaslat a pénzkezelés érdekében igen kegyetlenül bánik. Ezt azonban, ha megengedi, hagyom egy másik levelemre, most ajánlván magam szives jóindulatába.

H.-Szoboszlón, 1886. január 20.

Zsigmond Sándor.

Veszélyes pontok.

Ha jónak nem látták volna, nem alkották volna meg; ha megalkották, kell, hogy jónak is tartsák! És jónak fogják tartani, még akkor is, ha sikerül megmutogatnunk ellenmondásait és igaztalan voltát; mégpedig jónak tartják nemcsak azon közönségesen ismert emberi tulajdonságból, hogy az alkotó gyönyörködik művében, hanem azért is, mert megvannak róla győződve, hogy jót akartak és hogy magasztos evangéliumi elv vezérelte őket.

A konventileg megállapított nyugdíj és gyámintézetről van szó.

Hát, ha ugy általánosságban a czélt és szándékot tekintjük: lehetetlen azokat nem helyeselnünk. Azonban a hegyvidék is szép — távolról, mert szakadékaik nem vehetők ki, ezek csak közléről tárják fel borzalmaikat. Így vagyunk a konventi alkotással is; szépnek látszik az, de megvannak veszélyes pontjai, melyek csak közelebbi, tüzetes vizsgálódás után tűnnek ki. Már eddig is találkoztak, kik néhány ily veszélyes pontra rámutattak; legyen magengedve nekem is, hogy foglalokozzam e tervezettel, annyival is inkább, mert ugy látom, hogy a szemlélők előtt köd üli a mélységeket. Vagy talán gyönyörködnek a borzalmakban!?

*) A mely egyházak középiskolákat is tartanak fenn, ezeknek szavazatánál a tanárok számát nem venném fel, mert a középiskolák ugy tudom, ujabban külön szavazó testületeknek tekintetnek. Ahol az iskola községi s az egyház csak lelkészt tart, vagy külön kántor-organistát, vagy vallástanárokat, itt annyi szavazat vétetnék fel, ahány a voltaképeni behivatalnok. Ha egy: akkor egy; ha a lelkész mellett nem önálló kántorság van, hanem ez utóbbi csak mint péld. a községi iskola tanítója segédkezik szerződés szerint, ott csak a lelkész vétetnék behivatalnoknak stb.

Adolescens „keblét valódi lelkiöröm hatotta át“ az országos gyámintézet megalkotása alkalmából; Zsigmond Sándor barátom meg „legőszintébb melegséggel és reménylő szívvvel üdvözölvén a nyugdíjintézet felállítását, nem tartja tehernek az áldozatot.“

Mi más világitásban látjuk a művet s egyáltalában nem dagasztja büszke öröm kebleinket az alapszabályok tanulmányozásának hatása alatt; a mi örömünknek és bizalmunknak életgyökerét elvágta az alapszabályoknak — a gazdátlan egyházi vagyon és a kegyévre vonatkozó intézkedése!

Azonban távol legyen, hogy a tervezet készítőit és elfogadóit vádolni akarjuk!!! Hiszen ők nem maguknak vagy családjuknak szánták ez országos nyugdíj- és gyámintézetet; megvagyunk győződve, hogy az egyházi élet ápolása és a segély nélkül szűkölködők nyomorának enyhítése feküdt lelkükön; látjuk a tervezet minden intézkedéséből, hogy segíteni akartak s a segélyalap megteremtésében emez apostoli elv vezérelte őket: „egymás terhét hordozzátok!“

A czél magasztos, a szándék dicséretes, a vezérelv evangéliumi, az eredmény korszakot alkotó a magyar ref. egyház életében; . . . és még sem örülünk, még sem nyugszunk meg intézkedéseiben, mert veszélyesnek látjuk, hogy viszonyosságon alapuló, jog és köteleességeket feltételező, rideg számítás igénylő realis intézménynek, moralis elv szabjon törvényeket s olyan nagylelkűség gyakoroljon jótékonytságot, mely nem a magáéból ad!

Jóelőre kijelentjük, hogy mi nem a nyugdíj- és gyámintézet ellen emeljük fel szavunkat, hanem az ezek számára készült alapszabály-tervezetben nyilatkozó felfogás és a segélynyújtás módja ellen; ezek azok, mik — szerintünk — veszélyt rejtenek magukban. Számos §-a bizonyítja az alapszabályoknak, hogy a nagylelkűségnek olyatén alkalmazása ellenkezik a méltányosság, igazság, jog, szeretet és irgalom követelményeivel.

Micsoda méltányosság az, hogy fokozat szerint kelljen fizetni, holott az özvegyek és árvák egyenlő alamizsnában részesülnek; micsoda igazság az, hogy az egyházak érdekében — az egyházak terhet nem viselnek, hanem annak szegény szolgálói tartoznak áldozatot vinni; milyen jog az, mely gazdátlan vagyonnak nyilvánítja az egyházmegyei gyámintézetek vagyonát; megegyezik-e a krisztusi szeretettel, ha az egyik özvegyet és árvát ugy akarják megelégiteni, hogy egy épen oly özvegy és árva szájából veszik ki számukra a falatot, hogy — egyik se lakjék jól; irgalom-é az, ha az elmaradt özvegyektől — mikor legnagyobb szükségök van a gyámolításra — elvétetik a kegyév, hogy százak és százak kapjanak annak jövedelméből . . . filléreket?!

Ime, ha a rideg valónak meleg szív és könyörület diktálja a törvényt!! Igaz, hogy az elv meg lesz mentve; a jobb parochiakon és gyámintézetekkel birt egyházmegyékben szolgálók, meg az egészségesek hordozni fogják a szegényebbek és szolgálatképtelenségre jutottak terhét, a papok és tanárok az egyházét; de, hát az övéik érdekeinek megkárosításáért kinek lelkiismerete számol s az erkölcsi parancsnak kényszerű teljesítése fog-e jutalom gyümölcsét teremni?!

A mily kevés szerencsével választották meg a tervezet készítői a vezérelvet, ahoz hasonló eredményt látunk a czélhoz vezető eszközök alkalmazásában!

Hogy álláspontunkat tisztázhassuk, tisztában kell

lennünk a felállítandó intézmények céljával s ha ez meg van, önként következik néhány §-nak, mint a célhoz nem illőnek tarthatatlansága.

A nyugdíjintézetnek célját megmondja maga az alapszabály 1-ső §-a: A magyarországi ref. egyház, az elaggott vagy egyéb ok miatt, de önhibájokon kívül szolgálatképtelenné vált lelkészei, akadémiai, középiskolai és tanítóképzési tanárai végleges nyugdíjazására nyugdíjintézetet alapít, oly célból, hogy állomásaik ne segédekkel és helyettesekkel, hanem véglegesen és szabályszerűen megválasztott lelkészekkel — illetőleg tanárokkal töltsenek be. Tehát a nyugdíjintézetnek célja: segíteni az egyházon! Kérem, czáfolja meg valaki!!... Azon hiszem, hogy megczáfolatnom nem lehet, bátorkodom kérdésbe tenni: miképen quadral e célhoz a 2. §. d) pontja, melyszert a nyugdíjintézet bevételi forrásai közé számítatnak „a lelkészek és tanárok által osztály szerint 10, 8, 6, 4 frtban évenként fizetendő díjak“ stb.

Én sehogysen tudom összeegyeztetni az igazsággal a tervezet ezen intézkedését s azt hiszem, velem együtt minden elfogulatlanul gondolkozó ezen véleményben van.

Kinek az érdeke forog itt szóban; azoké, kik 10, 8, 6, 4 frtot tartoznak fizetni?! Nem, azoknak érdeke nem kívánja ezen adót, mert a nyugdíjintézet semmi esetre sem fog annyit adni, mint a mennyire ténylegesen fel megy fizetésök, melyről az egyház magasabb céljáért lemondtnak. Tehát az egyház magasztos célja forogván szóban, ellenvéleményünkért hálátlanságot térítenek szemünkre egyházunk iránt s azt hangoztatják: a hívek lelki élete, az iskolák szellemi állapota, az egyházak anyagi virágzása nem veszélyeztethetők a szolgálatra képtelenek kedvéért, ily csekélység szóba sem jöhet a nagyfontosságú vivmányal szemben!

Igaz, hogy az egyház érdeke elébb való, szegény szolgálainak érdekénél; igaz, hogy szükség van a nyugdíjintézetre és azon időben, mikor 3 évvel ezelőtt a domestika bevallásokat kezeltük, a hívek áldozatkészségének megnyerésére mi is erősen hangsúlyoztuk, hogy járuljanak minél nagyobb mértékben a közalaphoz, mert csak így remélhető, hogy nyugdíjaztassanak az olyan egyházi és iskolai szolgálók, kik már nem építhetnek többé s kiknek tengődése évről-évre hanyatlást, romlást okoz az egyházi vagy iskolai életben. És ez szükséges is; nagyon sokan érezték már, mit tesz: egy elzüllött életü egyházba menni, hol a lelkek elvannak szilajodva s mindenkinek csak a saját akarata szab törvényt, hol az iskola falai támaszok nélkül kidülnének, a melléképületeknek fedele — csak vólt, a paplak csurog, a templom-torony rogyófélben; sokan érzik ódiomát annak, hogy ifju hévvel, nemes lelkesedéssel, de egyszersmind az egyháztagnak terhes önmegadóztatásával helyre hozták a szolgálatképtelenségnek mulasztásait, a mi talán mind elkerülhető lett volna, ha a nyugdíjintézet már tényleg működnek!

Azonban utóljára is, a mi az egyház érdeke, az az egyház érdeke s az egyház érdekéért kell, hogy az egyház vigyen áldozatot.

De hiszen az egyháztagnak már lerótták kötelességöket domestikai járulékaikkal!

Hát, mi papok nem járulunk-e az országos közalap-

hoz, vagy nekünk az egyház virágzásáért, melynek életünk javát szenteljük, csak azért, mert papok, tanárok vagyunk; nekünk nagyobb mértékben kell a magyar Sion érdekéért terheltetnünk, mint az egyháztagnak; mi a mellett, hogy domestica járulékokat is jócskán fizetünk (mert nem igen képelek papot és tanárt, ki többel ne járulna a közalaphoz, mint évi kiadásai követelnék), fizessünk még az egyház érdekében olyan évi adót is, mi a közalapra vonatkozó egyházi törvények 219. §-a értelmében 4—10,000 frt családfenntartási kiadásnak felel meg évenként?!?

(Vége köv.)

A mi ellen nincs apellata!

Sokan és sokféleképen ítéltek már a zsinat alkotásairól. Egyik itt, másik ott látott tatarózni, foltozni valót. — Sokan tették bírálatok tárgyává, igyekezték kimutatni, hogy bizony a mindennapi élet szükségének csak itt-ott és csak így-amúgy felel meg. De hát hol van az és kicsoda volna az, a ki mindenekben bölcs!? Nekem nem czélom s nem is feladatom e túlhaladott dolgokat felfeszegetnem, de midőn fordulnak elő esetek, — mikor a törvény örve alatt, oly méltánytalanságok történnek — melyek a jövő iránt nem épen a legnagyobb megnyugvást eszközlik, nem lehet elfojtani némi aggodalmat. Egy ilyen eset az, mely jelenleg egyházmegyénket izgalomba hozta.

Az eset következő:

A vámos-atyai lelkészi állomásra jelölés végett f. év és hó 6-án Beregszászban összejött a lelkészjelölő bizottság. A fentebb említett, 610 frt jövedelemre hirdetett állomásra, pályázott az egyházmegyéből 11 rendes és 4 segédlelkész. Más egyházmegyéből 1 rendes és 1 segédlelkész. E kis statisztikából látható, mily kedvező lehet itt a lelkészek helyzete, hogy egy 610 frtot jövedelmező állomásra ily szép számmal jelentkeznek. És az a lelkész, a ki 31 évi lelképásztorkodása alatt küzdött a nyomorral, — 300 frttal tengetett kis egyházában; — hirdetve Istenbe vetett bizalommal az igéket; — biztatva az elcsüggedés kínos napjaiban hallgatóit, hogy az érdem előbb-utóbb, de jutalmazatlanul nem marad; ki mind társadalmi élete, mind szellemi tehetségei által tiszteletünket, szeretetünket érdemelte ki: — kérdem, nem méltán reménylhetette-e s nem méltó joggal várhatta-e az egyházmegye pártfogását?! S im mi történik? Az érdekekben öszült lelkészek kihagyatnak csak azért, hogy egy más — kinek se hírét, se nevét semmi téren nem hallottuk, nem ismerjük, de mert a megyében befolyásos rokonai vannak — bejöhessen, mellőzvé érte a kebelbeli papságot. És még ez sem elég! Pályázik 7 évig szolgált segédlelkész és pályázik két-három évig működött segédlelkész. És kijelöltenek azok az ifju segédlelkészek, kik az iskola porát még alig rázták le magokról, kiknek létezéséről csak a nt. esperesi hivatal tud, na meg aztán az, kinek kegyét, pártfogását kiközlülni szerencsések voltak.

És ezek után kérdem, hol keressük a méltányosságot, midőn ott nem találhatjuk, a honnan az igaz méltányosságot várunk kellene. Nagyon jó lepel az, nagyon sok önkény elfér az alatt, hogy a jelölő bizottság tettei felül nem vizsgálhatók. De vajon a közügyre hasznos-e ez? Hisz a zsinat midőn a qualificationalis törvényt alkotta, azt tartotta szem

hogy a nagyobb egyházak több szavazattal birjanak, birjanak legalább annyi szavazattal, mint a hány belhivatalnokot fizetnek vagy választanak, én egyáltalában nem tartanám ezt, sem elnyomásnak, sem jogcsorbitásnak.

A dolog lényege, mire főjegyző ur figyelmét felhívni kívánom, röviden tehát ez: szellőztesse meg ezt a kérdést becses lapjában. A főt. egyházkerület tagjai, kik illetékesek leendenek e tárgyban indítványt tenni, beszéljék meg e dolgot legközelebbi gyűlésünkön; adjanak be rá nézve indítványt s mondassék ki, hogy czentul minden egyház szavazata annyinak számítatik, ahány belhivatalnoka van.

A különbség csak az lesz, hogy 543 egyháztanács szavazata nem 567-et, hanem valami 1600—1700-at fog számítani s bizonyára biztosabb kifejezője lesz a többség, az egyházkerület 800 ezer lelke többségének.)*

Még egy dologra kívántam figyelmét felhívni nagytiszteletű urnak. Az esperesekre nevezetesen, kikkel a konventi most megjelent három vagy négy szabályjavaslat a pénzkezelés érdekében igen kegyetlenül bánik. Ezt azonban, ha megengedi, hagyom egy másik levelemre, most ajánlván magam szíves jóindulatába.

H.-Szoboszlón, 1886. január 20.

Zsigmond Sándor.

Veszélyes pontok.

Ha jónak nem látták volna, nem alkották volna meg; ha megalkották, kell, hogy jónak is tartsák! És jónak fogják tartani, még akkor is, ha sikerül megmutogatnunk ellenmondásait és igaztalan voltát; mégpedig jónak tartják nemcsak azon közönségesen ismert emberi tulajdonságból, hogy az alkotó gyönyörködik művében, hanem azért is, mert megvannak róla győződve, hogy jót akartak és hogy magasztos evangéliumi elv vezérelte őket.

A konventileg megállapított nyugdíj és gyámintézetről van szó.

Hát, ha ugy általánosságban a czélt és szándékot tekintjük: lehetetlen azokat nem helyeselnünk. Azonban a hegyvidék is szép — távolról, mert szakadékaik nem vehetők ki, ezek csak közléről tárják fel borzalmaikat. Így vagyunk a konventi alkotással is; szépnek látszik az, de megvannak veszélyes pontjai, melyek csak közelebbi, tüzetes vizsgálódás után tűnnek ki. Már eddig is találkoztak, kik néhány ily veszélyes pontra rámutattak; legyen magengedve nekem is, hogy foglalkozzam e tervszettel, annyival is inkább, mert úgy látom, hogy a szemlélők előtt köd üli a mélységeket. Vagy talán gyönyörködnek a borzalmakban!?

*) A mely egyházak középiskolákat is tartanak fenn, ezeknek szavazatánál a tanárok számát nem venném fel, mert a középiskolák ugy tudom, újabban külön szavazó testületeknek tekintetnek. Ahol az iskola községi s az egyház csak lelkészt tart, vagy külön kántor-organistát, vagy vallástanárokat, itt annyi szavazat vétetnék fel, ahány a voltaképeni belhivatalnok. Ha egy: akkor egy; ha a lelkész mellett nem önálló kántorság van, hanem ez utóbbi csak mint péld. a községi iskola tanítója segédkezik szerződés szerint, ott csak a lelkész vétetnék belhivatalnoknak stb.

Adolescens „keblét valódi lelkiöröm hatotta át“ az országos gyámintézet megalkotása alkalmából; Zsigmond Sándor barátom meg „legőszintébb melegséggel és reménylő szívvvel üdvözölvén a nyugdíjintézet felállítását, nem tartja tehernek az áldozatot.“

Mi más világitásban látjuk a művet s egyáltalában nem dagasztja büszke öröm kebleinket az alapszabályok tanulmányozásának hatása alatt; a mi örömünknek és bizalmunknak életgyökerét elvágta az alapszabályoknak — a gazdátlan egyházi vagyon és a kegyévre vonatkozó intézkedése!

Azonban távol legyen, hogy a tervezet készítőit és elfogadóit vádolni akarjuk!!! Hiszen ők nem maguknak vagy családjuknak szánták ez országos nyugdíj- és gyámintézetet; megvagyunk győződve, hogy az egyházi élet ápolása és a segély nélkül szükölködők nyomorának enyhítése feküdt lelkükön; látjuk a tervezet minden intézkedéséből, hogy segíteni akartak s a segélyalap megteremtésében emez apostoli elv vezérelte őket: „egymás terhét hordozzátok!“

A czél magasztos, a szándék dicséretes, a vezérelv evangéliumi, az eredmény korszakot alkotó a magyar ref. egyház életében; . . . és még sem örülünk, még sem nyugszunk meg intézkedéseink, mert veszélyesnek látjuk, hogy viszonyosságon alapuló, jog és kötelességeket feltételező, rideg számítás igénylő realis intézménynek, morális elv szabjon törvényeket s olyan nagylelkűség gyakoroljon jótékonyt, mely nem a magáéból ad!

Jóelőre kijelentjük, hogy mi nem a nyugdíj- és gyámintézet ellen emeljük fel szavunkat, hanem az ezek számára készült alapszabály-tervezetben nyilatkozó felfogás és a segélynyújtás módja ellen; ezek azok, mik — szerintünk — veszélyt rejtenek magukban. Számos §-a bizonyítja az alapszabályoknak, hogy a nagylelkűségnek olyatén alkalmazása ellenkezik a méltányosság, igazság, jog, szeretet és irgalom követelményeivel.

Micsoda méltányosság az, hogy fokozat szerint kelljen fizetni, holott az özvegyek és árvák egyenlő alamizsnában részesülnek; micsoda igazság az, hogy az egyházak érdekében — az egyházak terhet nem viselnek, hanem annak szegény szolgálói tartoznak áldozatot vinni; milyen jog az, mely gazdátlan vagyonnak nyilvánítja az egyházmegyei gyámintézetek vagyonát; megegyezik-e a krisztusi szeretettel, ha az egyik özvegyet és árvát ugy akarják megelégtetni, hogy egy épen oly özvegy és árva szájából veszik ki számukra a falatot, hogy — egyik se lakják jól; irgalom-e az, ha az elmaradt özvegyektől — mikor legnagyobb szükségök van a gyámolításra — elvétetik a kegyév, hogy százak és százak kapjanak annak jövedelméből . . . filléreket?!

Ime, ha a rideg valónak meleg szív és könyörület dik-tálja a törvényt!! Igaz, hogy az elv meg lesz mentve; a jobb parochiakon és gyámintézetekkel birt egyházmegyékben szolgálók, meg az egészségesek hordozni fogják a szegényebbek és szolgálatképtelenségre jutottak terhét, a papok és tanárok az egyházét; de, hát az övéik érdekeinek megkárosításáért kinek lelkiismerete számol s az erkölcsi parancsnak kényszerű teljesítése fog-e jutalom gyümölcsét teremni?!

A mily kevés szerencsével választották meg a tervezet készítői a vezérelvet, ahoz hasonló eredményt látunk a czélhoz vezető eszközök alkalmazásában!

Hogy álláspontunkat tisztázhassuk, tisztában kell

lennünk a felállítandó intézmények céljával s ha ez meg van, önként következik néhány §-nak, mint a célhoz nem illőnek tarthatatlansága.

A nyugdíjintézetnek célját megmondja maga az alapszabály 1-ső §-a: A magyarországi ref. egyház, az elaggott vagy egyéb ok miatt, de önhibájokon kívül szolgálatképtelenné vált lelkészei, akadémiai, középiskolai és tanítóképezdei tanárai végleges nyugdíjazására nyugdíjintézetet alapít, oly célból, hogy állomásaik ne segédekkel és helyettesekkel, hanem véglegesen és szabályszerűen megválasztott lelkészekkel — illetőleg tanárokkal töltsenek be. Tehát a nyugdíjintézetnek célja: segíteni az egyházon! Kérem, czáfolja meg valaki!!... Azon hiszemben, hogy megczáfoltatnom nem lehet, bátorkodom kérdésbe tenni: miképen quadra le célhoz a 2. §. d) pontja, melyszerint a nyugdíjintézet bevételi forrásai közé számítatnak „a lelkészek és tanárok által osztály szerint 10, 8, 6, 4 frtban évenként fizetendő díjak” stb.

Én sehogysem tudom összeegyeztetni az igazsággal a tervezet ezen intézkedését s azt hiszem, velem együtt minden elfogulatlanul gondolkozó ezen véleményben van.

Kinek az érdeke forog itt szóban; azoké, kik 10, 8, 6, 4 frtot tartoznak fizetni?! Nem, azoknak érdeke nem kívánja ezen adót, mert a nyugdíjintézet semmi esetre sem fog annyit adni, mint a mennyire ténylegesen fel megy fizetésök, melyről az egyház magasabb céljáért lemondatnak. Tehát az egyház magasztos célja forogván szóban, ellenvéleményünkért hálátlanságot térítenek szemünkre egyházunk iránt s azt hangoztatják: a hívek lelki élete, az iskolák szellemi állapota, az egyházak anyagi virágzása nem veszélyeztethetők a szolgálatra képtelenek kedvéért, ily csekélység szóba sem jöhet a nagyfontosságú vívmánnyal szemben!

Igaz, hogy az egyház érdeke előbb való, szegény szolgálainak érdekénél; igaz, hogy szükség van a nyugdíjintézetre és azon időben, mikor 3 évvel ezelőtt a domestika bevallásokat kezeltük, a hívek áldozatkészségének megnyerésére mi is erősen hangsúlyoztuk, hogy járuljanak minél nagyobb mértékben a közalaphoz, mert csak így remélhető, hogy nyugdíjaztassanak az olyan egyházi és iskolai szolgálók, kik már nem építhetnek többé s kiknek tengődése évről-évre hanyatlást, romlást okoz az egyházi vagy iskolai életben. És ez szükséges is; nagyon sokan érezték már, mit tesz: egy elzüllött életü egyházba menni, hol a lelkék elvannak szilajodva s mindenkinek csak a saját akarata szab törvényt, hol az iskola falai támaszok nélkül kidülnének, a melléképületeknek fedele — csak vólt, a paplak csurog, a templom-torony rogyófélben; sokan érzik ódiomát annak, hogy ifju hévvel, nemes lelkesedéssel, de egyszersmind az egyháztagnak terhes önmegadóztatásával helyre hozták a szolgálatképtelenségnek mulasztásait, a mi talán mind elkerülhető lett volna, ha a nyugdíjintézet már tényleg működne!

Azonban utóljára is, a mi az egyház érdeke, az az egyház érdeke s az egyház érdekéért kell, hogy az egyház vígyen áldozatot.

De hiszen az egyháztagnak már lerótták kötelességüket domestikai járulékaikkal!

Hát, mi papok nem járulunk-e az országos közalap-

hoz, vagy nekünk az egyház virágzásáért, melynek életünk javát szenteljük, csak azért, mert papok, tanárok vagyunk; nekünk nagyobb mértékben kell a magyar Sion érdekéért terheltetnünk, mint az egyháztagnak; mi a mellett, hogy domestica járulékokat is jócskán fizetünk (mert nem igen képelek papot és tanárt, ki többel ne járulna a közalaphoz, mint évi kiadásai követelnék), fizessünk még az egyház érdekében olyan évi adót is, mi a közalapra vonatkozó egyházi törvények 219. §-a értelmében 4—10,000 frt családfenntartási kiadásnak felel meg évenként?!?

(Vége köv.)

A mi ellen nincs apellata!

Sokan és sokféleképen ítéltek már a zsinat alkotásairól. Egyik itt, másik ott látott tatarózni, foltozni valót. — Sokan tették bírálatok tárgyává, igyekezvén kimutatni, hogy bizony a mindennapi élet szükségéinek csak itt-ott és csak így-amúgy felel meg. De hát hol van az és kicsoda volna az, a ki mindenekben bölcs!? Nekem nem célom s nem is feladatom e túlhaladott dolgokat felfeszegetnem, de midőn fordulnak elő esetek, — mikor a törvény örve alatt, oly méltánytalanságok történnek — melyek a jövő iránt nem épen a legnagyobb megnyugvást eszközlik, nem lehet elfojtani némi aggodalmat. Egy ilyen eset az, mely jelenleg egyházmegyénket izgalomba hozta.

Az eset következő:

A város-atyai lelkészi állomásra jelölés végett f. év és hó 6-án Beregszászban összejött a lelkészjelölő bizottság. A fentebb említett, 610 frt jövedelemre hirdetett állomásra, pályázott az egyházmegyéből 11 rendes és 4 segédlelkész. Más egyházmegyéből 1 rendes és 1 segédlelkész. E kis statisztikából látható, mily kedvező lehet itt a lelkészek helyzete, hogy egy 610 frtot jövedelmező állomásra ily szép számmal jelentkeznek. És az a lelkész, a ki 31 évi lelkipásztorkodása alatt küzdött a nyomorral, — 300 frttal tengetett kis egyházában; — hirdetve Istenbe vetett bizalommal az igéket; — biztatva az elcsüggedés kínos napjaiban hallgatóit, hogy az érdem előbb-utóbb, de jutalmazatlanul nem marad; ki mind társadalmi élete, mind szellemi tehetségei által tiszteletünket, szeretetünket érdemelte ki: — kérdem, nem méltán reménylhetette-e s nem méltó joggal várhatta-e az egyházmegye pártfogását?! S im mi történik? Az érdekekben öszült lelkészek kihagyatnak csak azért, hogy egy más — kinek se hírét, se nevét semmi téren nem hallottuk, nem ismerjük, de mert a megyében befolyásos rokonai vannak — bejöhessen, mellőzvéen érte a kebelbeli papságot. És még ez sem elég! Pályázik 7 évig szolgált segédlelkész és pályázik két-három évig működött segédlelkész. És kijelöltenek azok az ifju segédlelkészek, kik az iskola porát még alig rázták le magokról, kiknek létezéséről csak a nt. esperesi hivatal tud, na meg aztán az, kinek kegyét, pártfogását kiközlödni szerencsések voltak.

És ezek után kérdem, hol keressük a méltányosságot, midőn ott nem találhatjuk, a honnan az igaz méltányosságot várunk kellene. Nagyon jó lepel az, nagyon sok önkény elfér az alatt, hogy a jelölő bizottság tettei felül nem vizsgálhatók. De vajon a közügyre hasznos-e ez? Hisz a zsinat midőn a qualificationalis törvényt alkotta, azt tartotta szem

előtt, hogy az érdem jutalmaztassék; hogy az egyházat a nagymértékben elharapódzott korteskedéstől megtisztítsa. S im mi magunk még szilárdítjuk — mintegy szentesítjük — az ily eljárással a korteskedést. Mert a kit nem ismer senki — s jelölése is mintegy erőszakosan megy keresztül — könnyen elgondolható, hogy annak megválasztása, csakis a leg-erőszakosabb korteskedés mellett vihető keresztül.

Tagadhatlan igaz, hogy a lelkészjelölő bizottság ajánlata folytán, nagyon sokszor megtalálja az érdem jutalmát, de mégis úgy szeretnők e bizottság hatáskörét körvonalozva látni, hogy netaláni tévedéseért, felsőbb hatóság előtt orvoslást lehetne keresni. Teljes reménnyel vagyok afelől, hogy a majdan összeülendő zsinat is befogja látni ennek szükségességét.

Egy beregi káplán.

Egyháztörténelmi töredék.

*A Bécsbe fölhívott és megjelent bízálmí férfiak tanácskozásai
1855. máj. 17. — jun. 20-ig.*

V.

Szoboszlai Pap István — a kettős elnökség kérdésében így nyilatkozott: A törvényjavaslat mindenütt egyházi elnökséget rendel, azon különbséggel, hogy a superintendencián már vicze praesidentet enged a világiak közül választatni. Az én óhajomás az, hogy mindenütt kettős elnökség legyen, egyházi és világi; és így:

a) A locális conventben és presbyteriumban a lelkész mellett világi elnöktárs a gondnok.

b) Az esperességben esperes mellett elnöktárs egy e végre választandó világi elnök (copraeses.)

c) A superintendens mellett a superintendencián egy e végre választandó világi elnöktárs.

Az van nekünk parancsolva, hogy teljes szabadsággal nyilvánítsuk nézeteinket, mint szintén hitrokonainknak előttünk ismeretes kívánatait. Szent az ügy, mely itt tárgyalatik; hitfelekezetünknek maradandó ügye. Lelkiismeretes meggyőződés szerint kell tehát szólanom úgy, a mint számot adhatunk most élő hitrokonainknak, a jövődő nemzedéknek, saját lelkünknek, főkép a mindenhatóknak. Mindnyájunk között én vagyok az, ki a természet rendi szerint legközelebb vagyok ahoz, hogy Isten ítélő széke előtt megálljak. Lehet, hogy jöhet ki ajkaimról oly szó, mely elvetett maggá leszen, teremhet növényt, mely gyümölcsöt hozand; vagy édest és áldásost, vagy keserűt s átkost.

A mi principiumunk az lévén, hogy egyházi igazgatásunk kül formája is (ne legyen ugyan dogmává, mert ez csak vesélyt hozhatna s confessiónkkal is ellenkezik) minden részben öszhangzó legyen hitelveinkkel; a szentírásnak ide vonatkozó helyeivel és a mennyire a változott körülmények engedik, az eredeti ősegyház intézkedéseivel.

Ezen elvet kellett mindenkor szem előtt tartani nekünk, lelkiismeretem nem engedvén meg, hogy véleményemmel oly valami intézkedéshez járuljak, mely a kitűzött fő elvbe ütköznék.

Nem járulnék tehát véleményemmel a kettős elnökség előállításához mind a mellett sem, ha intézendő tárgyunk természetete, talán az egyháziaknak nem elég képessége látszanék azt kívánni, ha ezt ama fővezér elvvel összeütközésbe látnám. Nem járulnék ehez csupán személyek érdekéből és emberek

kedvének megnyerése céljából, ha itt amaz összeütközésnek előállítását szemlélném; de járulok ahoz véleményemmel azon nyugtató meggyőződésemnél fogva, miszerint a kettős elnökséget teljesen megtudom egyeztetni mind a szentírásban kifejezett főelvekkel, mind confessiónkkal.

Járulok pedig ezen nyugtató alaphoz ragaszkodva annyival is inkább, mert körülményeink és honi helyzetünk szempontjából protestáns egyházunk fenmaradásának, életének, egyik mellözhetetlen föltételül lenni látom ezt; — csak így lévén eszközölhető, hogy hitfeleink minden tagjai hőnn érdekeljék magokat vallásunk, egyházunk szent ügyeiért; buzgalommal karolják föl ezen szent ügyeket, a lehetőségig előállítható véderőt és támaszt állítsanak elő azon tagadhatatlanul sokkal nagyobb erővel szemben, mely honunkban hitfelekezetünket eleitől fogva ostromolta, ostromolja most is és ostromolni bizonyosan meg nem szüend.

Kettős elnökséget kívánok tehát mindenütt és a mérsékelt presbyterianismusnak elvét minden igazgatási és bírósági testületeinken végig vonulni óhajtom, nemcsak az alárendelt tagokra, hanem az elnökségekre nézve is.

Ugy óhajtom azonban ezt, hogy a már többször említett összeütközés kikerülésével, sehol háttérbe ne szoríttassék, sőt inkább mindenütt elől álljon az, a mi vagy isteni (mert Jézustól eredt) vagy apostoli intézkedésnek szinét viseli magán. — Előálljon tehát mindenütt az egyházi elnökség, hogy legalább ez által s ily módon teljesítve legyen I. Timóth. V. 17., de mellé legyen téve mindjárt a világi elnökség is.

Isteni intézet a lelkipásztori hivatal. Apostoli intézet a püspökség (noha confessiónk szerint ez csak ordinis causa előállítottnak lenni mondatik). De isteni intézet és pedig legelső a hívek társasága is, vagy az ekklézsia. Isteni intézet a petestas ecclesiastica is, mely nemcsak Péternek alól kezdve, nemcsak az apostoloknak összesen, hanem az egész ekkléziának is adott. (Csodálom én és mindig fájlaltam is, hogy Helvética confessiónkból a kulcsokról szóló tractátusban kimaradt Máté XVIII-ik részének 18-ik verse. Hol az Ur Jézus az egyházi fenytékről szólván egyenesen a gyülekezetnek és így a hívek társaságának mondja ezt, hogy valamit megkötozéndetek. Noha ez a másik symbolicus könyvünkben benne van.)

Ha tehát és midőn az egyházi elnökök részszerint jure divino, részszerint auctoritate apostolica elnökösködnek: nemkülönben s ugyanakkor az isteni intézetü egyház mint hitelveink szerint aequalis societás és így jure divino birt ecclesiastica potestásnál fogva, delegálhat a maga részéről és nevében épen az aequalitas szentül fentartása végett világi elnöktársakat, a nélkül, hogy ez intézkedés a szentírással öszszeütközésbe jönné.

Bár tehát nemcsak az ő egyházban egyháziak elnököltek mindenütt, hanem a reformáció óta is; és pedig még a tul-szigoru presbyterianusoknál is a Genevai szervezet nyomán, Scótiában is mindig egyháziak viselték az elnökséget; bár az utóbb kifejlett egyházi jog szerint és nyomán is, minden országokban és protestáns egyházakban csupán egyháziak elnökölnek, (kivételével a Lengyel codexhez ragaszkodóknak) mind e mellett én honunkban a már egy évszázad alatt gyakorlott mód és rendszer megtartásával kettős elnökséget óhajtok a főnebb említett mód szerint.

Nem akarok én itt kedvetlen eseményeket emlékeztetve hozni; nem akarom felemlíteni saját hitfelekezetünkre vonatkozólag:

a) az 1734. B.-kereszturi papi befolyás nélkül tartott gyűlést hol fő és segédgondnokok rendeltettek; nem

b) a budai zsinat kedvetlen módját, hangulatát, eljárását; nem

c) a generál convent csupán világi elnökségét, nem

d) ágostai hitv. atyánkfiaira nézve a general inspectorságot, mindezek legyenek a szeretet parancsolta feledékenység palástja alá rejtve s elfedve; elfedve minden, mi az egyházi rend lealázására szolgált. Mentheti ezeket, mentse is hitrokonnainknak a hierarchia irányábani méltó ellenszenve s annak elhárítására irányzott hű — noha határain túl ment — igyekezete.

Mellőzve azokat, mik nem úgy történtek, mint kell vala történniök, presbyterialis elvünket és az aequalis societas eszméjét minden fokozaton józan értelemben keresztülvinni óhajtom és így jövődre nézve a kettős elnökséget, mint szentirati hitelveinkkel össze nem ütközőt, most már törvényesen megállapítani s legfelsőbb szentesítés által állandó szabálylyá tétetni szívemből kívánom.

Hogy ekép legyen minden intézeteinken látható apostoli rendelet szerint az általános papság eszméje; legyünk egy test, Jézus teste, hogy ne legyen oka senkinek oly vádra, mintha mi ismét hierarchiára a legkisebb mértékben is törekednénk; mintha felednénk Tertullian szavait: nonne et laici sacerdotessumus? Igyekezzünk megtartani a mik I. Péter II. 5. 9. Jelenések I. 6. Zsidók XI. 19. 20. Efézus II. 3. foglaltatnak.

Hallám én itt felhozatni, de eleitől fogva is hallottam emlegetni, hogy a kettős elnökség valóságos anomália, meg nem állható kétfejuség. Erre nézve megjegyzendőnek tartom, hogy nem példa nélküli a kettős elnökség a historiában. Nem akarom ugyan például felhozni, mert republicában tétetett, én pedig ez igazgatás formájától irtózom, de mégis bizonyos, hogy Rómában a respublica idejében két consul viselte az elnökséget. Ha valahol a világon, bizonyosan az ausztriai birodalomban legkevesebbé nézethetik ez a kettős elnökség anomáliának, mintegy megfoghatlan csodának. Mert e birodalom a dicső és hatalmas kétfejű sasnak szárnyai alatt nyugszik évszázadok óta; mint e kétfejű sasnak felette ott áll Felséges Urunk, kit Isten sokáig éltesen és ott állandanak mind az időknek végéig dicső utódai egyenként, úgy a mi egyházi testületeink kettős elnöksége felett ott áll külső világi tekintetben hasonlóképp Felséges Urunk, bensőleg pedig és mennyei tekintetben ott áll az anyaszentegyház egyedüli feje az Ur Jézus Krisztus.

Szeremlei tanár Török és Szoboszlai álláspontját foglalja el, de hogy a kettős elnökség teljes mértékben keresztülvitessék, azt nem pártolja. Egyes egyházban a kormányzasi elvnel előbbvalónak tartja a vallásosságot és ha a presbyteriumban világi elnök is tétetik, nincs annak jó befolyása a vallásosságra. A papot kívánja tehát a presbyteriumban egyedüli elnöknek, de már az esperességnél és a superintendentián világi elnöktársat is óhajt; de a világi elemnek hatásköre mindkét helyen csak a gyűlésre szorittassék.

Pálffy őszinte szavazatát a kettős elnökségre adja alulról felfele. Nem teoriából, de praxisból kell beszélni; mi lenne a soproni gyülekezetből például, csupán az öreg pap elnöksége alatt? Százazrekre menő alapítványokat, birtokokat kezel a presbyterium, a lelkész nem tud ehez, nem is ér reá. Tehát kettős elnökséget óhajt; nem háttérbe szorításával az egyházi rendnek.

Osztrólczy, minden fokozaton csak papi személy

legyen az elnök; a legfelső fokon azonban pro complimente lehet copraeses.

K a n y a t a n á r, kettős elnökség mellett nyilatkozni lelkiösmerete kényszeríti, historiából látja és ösmeri ennek üdvös voltát.

F e r e n c z y e s p e r e s, ha az apostoli időben vólnánk, elfogadná Szeremlei ellenokait, de most három millió protestansnak megnyugtására kell irányulni véleményünknek. — Kettős elnökséggel háttérbe nem szorittatik a papság, mint Szeremlei véli; visszaélés mindig vólt, mindig lesz; tehát alulról felfelé mindenütt kettős elnökség legyen. Szoboszlai és Török nézetéhez csatlakozik.

Harmadik ülés május 24-én.

A t ö r v é n y j a v a s l a t 33-tól 50. §-ai tárgyalattak.

A tárgyalásnak kiemelkedő pontjai vóltak:

1-ör, hogy a presbyteriumon kívül más képviselete is legyen az egyházközségeknek:

2-or, hogy kik legyenek a választók és választhatók, úgy a presbyterségre, mint a nagyobb képviseleti testület tagságára.

A bizalmi férfiak igen csekély eltéréssel elfogadták a törvényjavaslat ezen pontjait.

Negyedik ülés május 25-én.

A t ö r v é n y j a v a s l a t 51-től 63. §-ai tárgyalattak.

T ö r ö k P á l igazságtalannak tartja, hogy a tractuson egyforma joga legyen a szóláshoz a kicsiny és nagy gyülekezetnek; indítványozza azért, hogy az egyházközségek a lelkészekon kívül kétezzer lélekig egy képviselőt; kétezertől ötezerig két képviselőt; ötezeretől tizezerig 3 képviselőt; tizezeren felül négy képviselőt küldhessenek. Hasonlólag az egyházkerületi gyűlésekre a nagyobb esperességek több képviselőt küldhessenek, így: tizezer lélek után egy-egy; tizezertől huszezerig két-két; huszezertől harmincezerig három-három; harmincezertől negyvenezerig négy-négy és ezen felül öt-öt képviselőt.

T o p e r c z e r kívánja, hogy az egyházmegyei és kerületi gyűléseken a tanítói testület is képviseltessék.

S z o b o s z l a i P a p I s t v á n szintoly szellemben szólott, mint Török Pál.

S z e r e m l e i G á b o r, hogy a presbyteriumon kívül más képviselete is legyen az egyháznak, nem helyesli; elismeri, hogy ez által egy új jog adatik az egyháznak, de ez inkább calamitásnak fog tekintetni. Presbyteri rendszert akar, de az ne legyen democraticum, hanem aristocraticum. A sokak összegyűlését terhesnek, feleslegesnek s kivihetetlennek tartja.

P á l f y, az ágostai egyház keveselli a javaslatban foglalt módozatát a képviseltetésnek, annyival kevésbé járulhat a Szeremley nézetéhez. Az egyházmegyéek rendeztetését óhajtja; most egyik kicsiny, másik nagy.

A többi bizalmi férfiak a Török Pál és Szoboszlai nézetét fogadták el.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Ö r e g f e l e t t.

Halotti ének. (Zsolt. CXXXVII. dall.)

1. Midőn feltámad az ősz zúgó szele

A sárgult levél a porba hull vele.

Sárgult levél a késő öregség,

Halálszelet hoz rá a betegség.

A falevél és az elfáradt öreg

Végső nyugalma a földben leli meg.

2. De jön új tavasz a pusztá galyakra,
Zöld lombkoszoru fűződik azokra.
A sír marad rideg, mély és sötét,
Nem tárja fel rothasztó kebelét,
Bár fű és virág fejlődik gyász rögén:
Némult lakója porrá lesz bús ölén.
3. Porrá a mi por; mert abból vétetett,
Enyészve várja a nagy kikeletet.
De a lélek, mely égből jött alá,
Ha pályáját itt alant megfutá,
Dicső szárnyain a hit és reménynek
Fényhonába száll a menny istenének.
4. Ne! óh ne vegye senki el tőletek
A feltámadás hitét poremberék!
,A mi atyánk az élők istene,
Minket a sirhant hogy köthetne le?
Nyílt koporsója az isten fiának,
Kezdő tavasza a feltámadásnak.
5. E hit, e remény vezetett utamban,
Vigaszom, lámpám volt öreg koromban.
Most, hogy napom végképen lemerült
Megavult testem koporsóba dült:
Elszálló lelkem áldást kíván rátok
Hű szerelmesim, rokonim, barátok.

G. J.

Felelet a gyakorlati kérdésre.

Az e lap 1-ső számában felvetett gyakorlati kérdésre vonatkozólag következő nézetben vagyok:

A házassulandók kihirdetésére nem vonatkoznak a kérdésben idézett 1871. XVIII. t. cz. II-ik fejezetének a §§-ai; mert azokban arra nézve van intézkedés, hogy ki, mikor nyer illetőséget valamely polgári községben? Miként telepedhetik meg más községben? A letelepülés mely esetekben tagadható meg és melyekben nem? stb.

Ugyanezen véleményben vagyok, a kérdésben hivatolt zsinati törvény I. rész 1-ső fejezetének 17-ik eme §-ára nézve is: „a ki előbbi egyházközségéből, más egyházközségbe teszi át lakását, hatheti ott lakás után, az egyházközségi tagság jogainak és kötelességeinek tényleges gyakorlatába lép“, mert ez a § is csak annyiban hozható összeköttetésbe a szóban forgó kérdéssel, amennyiben az egyházközségi illetőséget megnyert jegyesek, illetőségök helyén, tehát illetékes lelkészük által hirdetendők ki; de hogy e § megállapításánál az egyházi törvényhozó testület a házassulandók kihirdetésére különösebben gondolt volna, azt nem hiszem. Hogy e feltevésben nem csalódom, azt bizonyítja a következő 18. §., amelyben házasságkötésről, a jegyesek kihirdetéséről egyetlen szó sincsen, holott felvannak sorolva az egyházközségi tagok jogai és kötelességei.

Ily véleményben lévén, szerintem azon jegyesek kihirdetésére nézve, a kik valamely egyházközségben illetőséget még nem nyertek, egyedül a józsefi rendszabály 32. §-a szolgál irányadóul és pedig azon egyszerű oknál fogva, mert sem a polgári, sem az egyházi törvények között, az ily jegyesek hol leendő kihirdetésére sehol, legalább tudtommal,

semmiféle intézkedés vagy utasítás, ezen a 32. §-on kívül nincs.

Ha ez igaz, a mint én hiszem s állítom, hogy az, akkor egyetlenegy lelkészársam sem jöhet zavarba az iránt, hogy azon jegyes vagy jegyesek kihirdetésére, a ki, vagy a kik az ő egyházközségében illetőséget még nem nyertek, minő eljárást kövessen. Követnie kell egyszerűen a józsef. rend. 32. §-át, hogy t. i. ő is hirdesse és a honnan oda jött vagy jöttek, ott is hirdettesse az illetőket. Így kell eljárnia akkor is, ha az illető jegyes vagy jegyesek a hirdetés folyama alatt pl. 1-ső vagy 2-od izben való kihirdetetésök után jönnek lakni az ő egyházközségébe.

Más eljárásnak van azonban helye akkor, ha az illető jegyesek ott, a honnan jöttek, annak rendje és módja szerint, már háromszor kihirdetettek; mert ez esetben, feltéve, hogy az a hirdetés még el nem évült és hogy a jegyesek 6 hét előtt megakarnak esküdni, arra, hogy a háromszori hirdetés az új lakhelyen is megtörténjék, szerintem nincs szükség.

Az elhagyott gyülekezet lelkésztől hozott és felmutatott hirdetési bizonyítvány és felhatalmazás mellett, a józsef. rend. 29. §-a értelmében, újabb hirdetés nélkül is összeesketheti őket azon egyházközség lelkésze, a melybe átköltöztek, de a melyben még, nem lakván ott 6 hét óta, illetőséget nem nyertek.

Ha két gyülekezetből valók az ilyen jegyesek, akkor az esketésre való meghatalmazás azon lelkésztől kérendő, a kinek gyülekezetéből a menyasszony jött, de a hirdetési bizonyítványt mind a két lelkésztől ki kell véteni. Ha a férfi hagyja el, a 3-ori kihirdetés után, de az esketés megtörténte előtt azon egyházat, a melyben a menyasszony van: ez esetben, annak az egyházközségnek lelkésze, a melybe a férfi átköltözött ugyan, de még illetőséget nem nyert, semmi befolyással sem bír annak megkötendő házasságára. Az ilyennek jegyesével való összeesketését törvényesen és teljes joggal végezheti a menyasszony illetékes lelkésze.

Ezekben kívántam a felvetett kérdéshez hozzá szólni. Van-e az általam előadottakban valami olyan, a mi a kérdést szült „ritka esetre“ vonatkozhatik, nem tudom, de óhajtanám, ha volna.

Nagy Lajos.

„Valami a római kath. apologetikáról és polemikáról.“

E lap múlt évi 43-dik számában ily cím alatt közlöttem volt az „Allg. ev. luth. Kirchenzeitung“ után egy cikket. Most legyen szabad rövid kivonatban -- egy pár megjegyzés kíséretében -- elmondanom azt, mit az említettem német lap múlt évi folyamának 40. s köv. számaiban a r. kath. apologetikáról és polemikáról folytatólagosan elbeszél.

Thuille szónok szerint a szenteket segítségül lehet hívni, mert azok tudják a földi dolgokat. De hogy? Istentől, a mindentudótól tudják meg, épen úgy, mint mi élő emberek a „Lapokból és másoktól“ szerzünk magunknak ösmeretet azon eseményekről, melyek megtörténésénél jelen nem lehetünk. (Látni való, hogy ez czáfolat akarna lenni azon protestáns állításra, hogy a szentek segítségül nem hívhatók,

Isten és közöttünk közbenjárók nem lehetnek, mert ez esetben minden szükségünket tudniok kellene, erre nézve pedig mindenütt jelenvalóknak és mindentudóknak kellene lenniök). A szentek tiszteletének védelmének utal szónok a Goethe- és Schiller-ünnepélyre, „melyben főképen a protestánsok vettek részt.“ „De hát ki volt Goethe és Schiller? két német protestáns, kik a magok német anyanyelvét pompásan értették s szép verseket és rimeket farragtak.“ A bérmálásra vonatkozólag pedig azt állítja szerzőnk, hogy „maga az Isten Fia rendelte azt és így szól az apostolokhoz: menjetek el és vessétek kezeiteket imádság közben azoknak fejére, kik hisznek és megvannak kereszttel és venni fogják a Szentlélek erejét“; csak hogy az a baj, hogy nem mondja meg, hogy honnan idézte az Ur ezen utasítását tartalmazó ama mondatot?! Sőt tovább megy. Szerinte 2 Kor. 1, 22. és Zsid. 6, 2-ben a bérmálás sákramentomáról van szó; de hiszen, a ki Luk. 22, 32-t így fordítja: „ha te meg fogsz tért, hát bérmáld testvéreidet“, annak minden szabad.

Belebocsátkozik aztán szerzőnk a római papság magasztalásába is. Erre nézve elvezeti hallgatóit, olvasóit egy a halál révén álló bűnös ágyához s aztán így tüzel ünnepélyes lelkesültséggel: „Ki nyujtana segílyt avagy szabadulást e már-már rothadásnak indultnak? Nosza, ti a földnek kevélyei és nagyjai, itt tegyetek próbát egész hatalmatokkal! Valóban egy fejedelem itél élet és halál felett; de azon, kit Isten dicsőségét bűnösen megsértette, semmiféle császár és király nem segíthet. No hát jertek, ostromoljunk meg kérsünkkel e szerencsétlenért, minden angyalt, szentet és az egész mennyei udvart. Mihály, a lelkek nagy fejedelme, meggyőzte a kevély Lucifert, talán ő képes leend e bűnös emberi szívből is száműzni ördögöt és bünt? Nem... mert Isten Fia egy angyalnak sem mondá ezt: a kiknek te bűneiket megbocsátod stb. Óh Mária! minden angyalok és szentek dicsó királynője, te tudsz és akarsz is segíteni mindig, mert hisz te vagy az anyja egy Istennek és minden embernek; óh fordítsd hát kegyelmesen szemeidet e szegény haldokló bűnösre s nyujts neki irgalmat, bocsánatot és örök életet. De mit látok? Kimondhatlan fájdalommal telten mondja az istenanya, hogy ő itt segíteni nem tud... S im egyszerre belép egy pap a bűnös halálos ágya elé, — egy egyszerű pap, — ki sem nem gazdag, sem nem tudós, — de a ki a katolika egyháznak törvényesen felszentelt papja; s ez elég, ő tud segíteni! Ő látja a haldokló óriási aggodalmát, de őszinte bűnbánatát is; meghallgatja gyónását s aztán felemeli jobbát s szól: „ego te absolvo, felmentelek“ stb. És a pillanatban eltűnik a lélekből az utálatos bűnfolt, a lelkiismeret ismét tiszta, a szív nyugodt, a haragra gerjedt Isten meg van engeztelve, a rossz lelkek elszállnak, a pokol bészárul s a menny ismét felnyílik a szegény bűnös előtt. Erre képes egy pap, egyetlenegy pap. Sőt a kath. egyháznak papja végtelenül többet is tehet: megnyitja az eget s lehozza magát a seregek Urát a mennyből a földre... oly sok hatalmas és erőszakoskodó ember volt már, mint p. Nagy Sándor... de bárha dühöngve még oly nagy zajt csaptok is karddal és sarkantyúval, hasztalan kíséreltetek meg parancsolni a fellegeknek, ezek nyugodtan folytatták utaikat! És ha az erőszak e dölyfös embereinek eszközbe jutott volna a mi édes Urunknak Istenünknek is parancsot osztogatni, hát örülteknek vagy istenkáromlóknak tartották

volna őket. S én mégis ösmerek egy embert, kinek hatalmas jóval tulér a föld kerekességén, tul a fellegeken, sőt benyul a mennybe. Ő szinte odalép Isten trónja és színe elé, parancsol magának a Mindenhatóknak s így szól hozzá: „jőjj! sebesen jér le a mennyből, ide hozzám a földre!“ S lássátok, a királyok királya, a seregek Ura engedelmessé tüstént e haldokló ember szavainak. És ez ember, ily hatalommal felruházva: a pap!“

„Kezdetben nem volt sem menny sem föld — semmi! ekkor a Mindenható ez egyetlen igécskét szólta: legyen! és nap, hold és csillagok, az egész menny és a föld... minden teljesen készen volt. Ámde mit mivel a pap az oltárnál? Ő is csak néhány igécskét szól és nem csupán menny és föld áll elő a semmiből, hanem maga a földnek és mennynek teremője, Isten jelen meg az oltáron! Teremtsünk embert! mondá magában a mindenség Teremője s ekkor agyagból egy embert alkotván, szájába leheltte bé az élet lehelletét... És a pap mit cselekszik az oltárnál? Agyag és föld helyett kenyér és bor van kezeiben s ebből teremt ő ugyszólván nem egy embert, hanem Istent (!), az imádságra méltó Isten-embert, Jézus Krisztust!“ (E dagályos szavakból sokat tanulhatunk. Annyit bizonyosan, hogy a róm. kath. pap magával Istennel is rendelkezik, sőt teremt a Teremőt, pedig a symbolum athanasianumból úgy tudjuk, hogy: Pater a nullo est factus, nec creatus... Filius a Patre solo est, non factus, nec creatus sed genitus.)

Nem egészen megvetendő mulatságot szerzünk magunknak, ha most meghallgatjuk, miképen magasztalja a buzgó szónok az annyi csodákkal dicsekedő róm. kath. egyházat! Elbeszéli többek közt, hogy az Arius nézetéhez hajló király Hunerich 300 szilárd hitű katolikusnak jobbkezeiket levágatta; s nyelveiket tövig kimetszette s mégis ezek magukat jól érezve énekelve és predikálva jártak-keltek, sőt elmentek Konstantinápolyba is, a hol aztán „négy (?) császár előtt beszéltek, holott vizsgálat folytán mindenki meggyőződött a felől, hogy szájokban egy darabka nyelv sem volt!“ „Amerikában már háromszor történt meg, hogy midőn a kath. hittérítők keresztyőket felállíták, a hirdetett kath. tan igazolására egy fényesen ragyogó kereszt jelent meg az égen, melyet sok ezeren, meghatva, vigasztalódva és örvendőve saját szemekkel láttak.“ De legérdekesebb az a csoda, melyet paduai szent Antalról hallunk szerzőnkől. „Midőn e szent egy alkalommal Toulouse piacán a tévhitű albigensek előtt bebizonyította Krisztus jelenlétét az urvasora sákramentomában s midőn valaki az eretnekek közül igazolásul csodát követelt, Antal a közeli templomból elhozta a szent sákramentomot és nem egy ember elé, hanem egy számár elé tartá azt s így szólítá meg az állatot: megparancsolom neked Isten nevében, hogy mutasd ki e szent ostya iránt tiszteletedet tüstént s ösmerd fel benne Teremődet! S csakugyan az állat azonnal első lábaira borult mintegy térdepelve s fejét alázatosan lehajtá, mintha a szent ostyát imádni akarta volna!“ E csodánál csak e megjegyzés érdekesebb, melyet szerzőnk rávonatkozólag tesz: „Mennyire megszegyenit e számár sok keresztyént.“

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Nyilatkozat. F hó 16-án töltvén be 70 életévet, e napon az ország legkülönbözőbb részeiről jöttek hozzám üdvözlő levelek, táviratok. Miután mindenre külön nem válaszolhatok, e helyen fejezem ki a testületek, barátaim, ismerőseim előtt tiszta szívből jövő, legőszintébb köszönetemet. Jól esett a megemlékezés, bárkitől jött is; úgy tekintetem azt, mint a szeretet örökbecsű zálogát. Ha annyi jó ember szívesen emlékezett meg rólam életem ama fontos napján, örömmel tekinthetek vissza lezajlott napjaimra s nyugodtan nézhetek a még reám váró jövőbe. Istennek áldását kérem jó barátaimra, ismerőseimre; jóindulatokba ajánlom továbbra is magamat. Debreczen, 1886. január 30. Révész Bálint, püspök.

A debreczeni főiskola köréből. A Hegedüs Sándor lemondása folytán megüresedett háznagyi hivatalra összesen 15 pályázó jelentkezett, kik közül tizenketten kisebb-nagyobb mértékben megfeleltek a pályázati hirdetésben közrebocsátott feltételeknek. A választó testület — mely az egyházkerületi elnökség vezetése alatt, az érvényben álló szabályzat értelmében, a főiskolai gazdasági tanács 7 és a tanárkar 7 küldötteiből alakult — folyó hó 27-ikén ejtette meg a választást. Ez alkalommal Vályi János egyházkerületi főgondnok ur önegységát — kit egészségi okok gátoltak a megjelenésben — főgondnok ur kifejezett óhajtsához képest Sápú Sámuel, a debreczeni egyház főgondnoka helyettesítette. A szabályszerűen megejtett szavazás eredménye következő: 10 szavazat Rózsa Sándor sz.-nagyfalui lelkészre, 4 pedig Roncsik Sándor nánudvari t. s. szolgabíróra esett. Az ekként megválasztott Rózsa Sándor, mint főiskolánknak egyik kitűnő növendéke, esküdt felügyelő, kontra-skriba és szenior is volt. Iskoiai pályája után a békési ref. gymnasiumba hivatott tanárnak, hol az igazgatói hivatalt is viselte. Innen a szilágy-nagyfalui lelkészi hivatalra választatott, mely állásában egyszersmind egyházmegyei gyámintézeti pénztárnok és közigazgatási jegyző is volt. — Ujabb hivatalos helyzetében örömmel üdvözljük a megválasztott férfit s egyszersmind kifejezést adunk azon reményünknek, hogy feladatát az iskolai előljárással várakozásának megfelelően teljesítendő.

Nemes tett. A nagy-szalontai ev. ref. presbyterium, a napokban azon kellemetes meglepetésben részesült, hogy helybeli ref. lelkész és esperes nt. Szél Kálmán urtól, az 1885-dik év december 2-ika emlékeül 2 drb 250—250 frtos takarékpénztári betéti könyvecskét nyert alapítványul; az egyik 250 frtos alapítvány évi kamata, a nagy-szalontai ev. ref. elemi iskolába járó, egy vagy két ref. növendék jutalmazására; a másik 250 frtos alapítvány évi kamata pedig, a nagy-szalontai gymnasiumban tanuló egy vagy két növendék ösztöndíjára fordítandó. Ez a nemes tett, magában hordja ugyan jutalmát, de megérdemli, hogy nyilvánosságra hozassék, valamint megérdemli az alapítványt tevő is — ki 1860. december 2-ikán választatván szalontai lelkészsé, 1885. december 2-ikán lelkészségének 25-ik évfordulóját

érte meg, — hogy neki hosszú életet és közhasznú munkásságára áldást kérjünk.

Gyakorlati kérdés lelkésztársaink szives figyelmébe. Egy ifju izraelita nő — ki izraelita férjével törvényes házasságban élt s tőle egy fiu gyermeke származott, ki most 3 éves — kikeresztelkedik s az ev. ref. anyaszentegyház kebelébe lép, sőt azt kívánja, kis 3 éves fia is vele együtt kereszteltesse meg s vétessék fel az ev. ref. anyaszentegyházba. A nő elhagyja férjét s egy ev. ref. vallású férfival kíván törvényes házasságra lépni. Kérdés, lehetséges-e mind ez? éspe-dig: 1-ör a nő kikeresztelkedvén, viheti-e magával 3 éves kis fiát, ki izraelita? 2-or, a nő kikeresztelkedvén, e ténye által egyszerűen megsemmisült-e izraelita férjéveli házassága s jogosult-e a nő újabb frigykötésre? Valjon az egyenjogúság jelen időszakában megtörténhetik-e ez egyszerűen. * *

Megjelent: „Imádságtan“ (Euchetika) a protestáns lelkészi kar, de különösen a hittanhallgatók használatára Csiky Lajos debreczeni ev. ref. hittanártól. Debreczen, a város könyvnyomdájában 1886. 8-adrét, VIII+159 lap. Ára 1 frt 10 kr. Addig is, míg érdemileg méltathatjuk ezen művet, mely theologiai irodalmunk terén nem csak hízagot pótol, de feltűnő jelenség: ajánljuk azt lelképásztor társaink pártoló figyelmébe!!

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak: **Csiky Lajos, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉS.

Pályázat

a békésbánati ev. ref. egyházmegyébe kebelezett gyomai ev. ref. egyház egyik lelkészi állomására.

Évi fizetés:

1. Készpénz: 200, kétszáz o. é. forint.
2. $\frac{3}{4}$ telek föld, melynek adóját az egyház fizeti.
3. $\frac{1}{4}$ telek föld haszonbéréül: 70, hetven frt o. é.
4. Buza: 31 hektoliter és 22 liter.
5. Árpa: 31 hektoliter és 22 liter.
6. Tüzifa 5 öl.
7. Az egyházkerület által megállapított stóla,

lelkésztársával egyenlően megosztva.

8. Lakhely.

Lelkek száma 10,000.

Az egyház a tiszántuli egyházkerületben első osztályu. Az elválasztandó lelkész a békésbánati ev. ref. egyházmegye özvegy-árva pénztár intézetének kötelezett tagja; hivatalát az 1887-ik év ápril 24-én foglalandja el.

Pályázati kérvények az 1886. év márczius 1-ső napjáig Szabó János békésbánati egyházmegyei espereshez Körös-Tarcsára, Békésmegye küldendők.

Debreczen, 1886. január 29.

Révész Bálint,
püspök.